

„Odpust jest to darowanie przed Bogiem kary doczesnej za grzechy, zgładzone już co do winy. Dostępuje go chrześcijanin odpowiednio usposobiony i pod pewnymi, określonymi warunkami, za pośrednictwem Kościoła, który jako szafarz owoców odkupienia rozdaje i prawomocnie przydziela zadośćuczynienie ze skarbca zasług Chrystusa i świętych” (kan. 992 KPK; n.1471 KKK).

„Aby zrozumieć tę naukę i praktykę Kościoła, trzeba zobaczyć, że grzech ma podwójny skutek. Grzech ciężki pozbawia nas komunii z Bogiem, a przez to zamyka nam dostęp do życia wiecznego, którego pozbawienie nazywa się **"karą wieczną"** za grzech. Każdy grzech, nawet powszedni, powoduje ponadto nieuporządkowane przywiązanie do stworzeń, które wymaga oczyszczenia, albo na ziemi, albo po śmierci, w stanie nazywanym czyśćcem. Takie oczyszczenie uwalnia od tego, co nazywamy **"karą doczesną"** za grzech. Obydwie kary nie mogą być traktowane jako rodzaj zemsty, którą Bóg stosuje od zewnątrz, ponieważ wypływają one jakby z samej natury grzechu. Nawrócenie, które pochodzi z żarliwej miłości, może doprowadzić do całkowitego oczyszczenia grzesznika, tak że nie pozostaje już żadna kara do odpokutowania” (KKK 1472).

„Przebaczenie grzechu i przywrócenie komunii z Bogiem pociągają za sobą odpuszczenie wiecznej kary za grzech. Pozostają jednak kary doczesne. Chrześcijanin powinien starać się, znosząc cierpliwie cierpienia i różnego rodzaju próby, a w końcu godząc się spokojnie na śmierć, przyjmować jako łaskę doczesne kary za grzech. Powinien starać się przez dzieła miłosierdzia i miłości, a także przez modlitwę i różne praktyki pokutne uwolnić się całkowicie od "starego człowieka" i "przyoblec człowieka nowego” (KKK 1473).

„Chrześcijanin, który stara się oczyścić z grzechu i uświęcić się z pomocą łaski Bożej, nie jest pozostawiony sam sobie. "Życie poszczególnych dzieci Bożych łączy się przedziwną więzią w Chrystusie i przez Chrystusa z życiem wszystkich innych braci chrześcijan w nadprzyrodzonej jedności Mistycznego Ciała Chrystusa jakby w jednej mistycznej osobie” (KKK 1474).

„W komunii świętych "między wiernymi, czy to uczestnikami niebieskiej ojczyzny, czy to pokutującymi w czyśćcu za swoje winy, czy to pielgrzymującymi jeszcze na ziemi, istnieje więc trwałe węzeł miłości i bogata wymiana wszelkich dóbr". W tej przedziwnej wymianie świętość jednego przynosi korzyść innym o wiele bardziej niż grzech jednego może szkodzić innym. I tak odwołanie się do komunii świętych pozwala skruszonemu grzesznikowi wcześniej i skuteczniej oczyścić się od kar za grzech” (KKK 1475).

„Duchowe dobra płynące z komunii świętych nazywamy także skarbcem Kościoła. "Nie jest on zbiorem dóbr, gromadzonych przez wieki na kształt materialnych bogactw, lecz nieskończoną i niewyczerpaną wartością, jaką mają u Boga zadośćuczynienia i zasługi Chrystusa Pana, ofiarowane po to, by cała ludzkość została uwolniona od grzechu i doszła do łączności z Ojcem. Stanowi go sam Chrystus Odkupiciel, w którym są i działają zadośćuczynienia i zasługi płynące z Jego odkupienia” (KKK 1476).

„Poza tym do tego skarbca należy również rzeczywiście niewyczerpana, niewymierna i zawsze aktualna wartość, jaką mają przed Bogiem modlitwy i dobre uczynki Najświętszej Maryi Panny i wszystkich świętych, którzy idąc śladami Chrystusa, dzięki jego łasce, uświęcili samych siebie i wypełnili postanie otrzymane od Ojca. W ten sposób, pracując nad własnym zbawieniem, przyczynili się również do zbawienia swoich braci w jedności Mistycznego Ciała” (KKK 1477).

“Darowanie kary otrzymuje się za pośrednictwem Kościoła, który mocą udzielonej mu przez Chrystusa władzy związywania i rozwiązywania działa na rzecz chrześcijanina i otwiera mu skarbiec zasług Chrystusa i świętych, by otrzymać od Ojca miłosierdzia darowanie kar doczesnych, jakie należą się za grzechy. W ten sposób Kościół chce nie tylko przyjąć z pomocą chrześcijaninowi, lecz także pobudzić go do czynów pobożności, pokuty i miłości” (KKK 1478).

Odpust może zyskać **osoba ochrzczona, będąca w jedności z Kościołem**. Musi mieć **ogólną intencję zyskania odpustu**-chcieć tego świadomie oraz wiernie wypełnić w określonym czasie i we właściwy sposób nakazane czynności („**czyn odpustowy**”), zgodnie z brzmieniem udzielenia (kan. 996 §2 KPK). Są takie nadania odpustowe, które mają ściśle określone ramy czasowe i przestrzenne i je trzeba spełnić, np. czytanie Pisma św. przez pół godziny, nawiedzenie kościoła w dzień patrona (od południa dnia poprzedzającego do północy kończącej dzień). Czyn musi być wykonany **osobiście** (nie mogą go wykonać inni oprócz jałmużny, która mogą złożyć rodzice za dzieci), **całkowicie** (bez dodatków i skrótów), **w duchu pobożności** (nie dla próżności lub innych motywów), **nadobowiązkowo** (czyn, który coś kosztuje, a nie do którego jesteśmy zobowiązani prawnie).

Warunki:

1. W momencie, kiedy się uzyskać odpust, należy **być w stanie łaski uświęcającej**, czyli trzeba przystąpić do spowiedzi św. sakramentalnej. Jedna spowiedź wystarczy dla uzyskania kilku czy nawet kilkunastu odpustów, warunkiem jest by zawsze, za każdym razem być w stanie łaski uświęcającej.

2. Należy **przystąpić do Komunii św.**, najlepiej na Mszy św. danego dnia, ale można poza nią, np. podczas jakiegoś nabożeństwa, kiedy jest ona rozdawana wiernym. Paweł VI określił, że może być kilka dni przed lub po, ale w przeciwieństwie do spowiedzi tylko jedna komunია św. za jeden odpust.

3. Należy pomodlić się jakkolwiek **modlitwą według intencji Ojca św.** – jest to modlitwa, która wspiera jego intencje (ogólne czy szczegółowe), które nosi w swoim sercu. Warunek modlitwy według intencji Papieża spełnia się całkowicie, jeżeli się odmawia wedle jego intencji jeden raz „Ojcze nasz” i „Zdrowaś Maryjo”. Poszczególni wierni mają jednak możliwość odmówienia jakiegokolwiek innej modlitwy stosownie do osobistej pobożności.

4. Najtrudniejsze – warunkiem uzyskania odpustu jest **wolność od przywiązania do jakiegokolwiek grzechu, nawet powszedniego**. Chodzi tutaj o radykalne zerwanie z jakąkolwiek sposobnością, o której wiemy, że może prowadzić nas do grzechu. To odrzucenie przywiązania do naszych słabości, złych skłonności, nałogów, choć przecież natura ludzka jest grzeszna i słaba. W tym dniu powinniśmy prosić Pana Boga żeby dał nam siłę, aby mogliśmy przezwyciężyć wszystkie te nasze słabości, które mogą nas zniewalać.

Odpusty mogą być zupełne - zyskujemy wtedy darowanie całej kary, albo częściowe - darowana nam jest część kary. Odpust możemy ofiarować za siebie lub za dowolną osobę zmarłą – należy tutaj dokonać wyboru. Nie można ofiarować odpustu za drugiego człowieka żyjącego, jak też nie można jednocześnie ofiarować odpustu zupełnego za siebie i za zmarłego. Odpust zupełny mogą zyskać tylko raz w ciągu dnia. Odpustów częściowych można zyskać wiele w ciągu dnia.

„*Enchiridion Indulgentiarum*” (aktualna wersja pochodzi z 1999 r., wydana przed jubileuszem roku 2000). Oprócz tego Penitencjaria Apostolska na prośbę Kościołów Lokalnych, Diecezji, Biskupów dekretami udziela specjalnych odpustów z okazji nadzwyczajnych wydarzeń.

W Polsce codziennie można uzyskiwać jeden z poniższych odpustów zupełnych:

1. Za pobożne odmówienie części Różańca Świętego, w sposób ciągły, z rozważaniem tajemnic różańcowych, w kościele albo w kaplicy albo rodzinie albo we wspólnocie zakonnej, we wspólnocie wiernych, zwłaszcza gdy wiele osób gromadzi się w jakimś szlachetnym celu (n.17, §1, 1o).

2. Za czytanie Pisma Świętego z czcią należną Słowu Bożemu i na sposób lektury duchowej przynajmniej przez pół godziny z tekstu zatwierdzonego przez władzę kościelną

(n.30,§1). Kto nie może czytać osobiście, wystarczy gdy słucha czytającego nawet przez środki audiowizualne (n.30,§2).

3. Za nawiedzenie i adorowanie Najświętszego Sakramentu przez pół godziny (n.7,§1,1o).

4. Za pobożne odprawienie Drogi Krzyżowej - przed stacjami prawnie erygowanymi - połączone z rozważaniem Męki i Śmierci Chrystusa - i przechodzeniem od stacji do stacji; w publicznym odprawianiu wystarczy przechodzenie prowadzącego (n.13,2o). Prawnie przeszkodzeni mogą przez kwadrans czytać i rozważać Mękę Pańską (n.13,2o,1). **a)** Nabożeństwo należy odbywać przed stacjami Drogi Krzyżowej prawnie erygowanymi (zgodnie z przepisami liturgicznymi Kościoła). **b)** Do erekcji Drogi krzyżowej wymaga się 14 krzyży, przy których zwykle zamieszcza się z pożytkiem dla wiernych tyleż wizerunków przedstawiających stacje jerozolimskie. **c)** Według powszechnego zwyczaju Droga Krzyżowa składa się z czternastu pobożnych ćwiczeń, do których dodaje się wezwania modlitewne. Jednak dla odprawienia Drogi krzyżowej wymaga się tylko pobożnego rozważania Męki i Śmierci Pana Jezusa. Nie jest zaś konieczne rozważanie o poszczególnych tajemnicach tych stacji. **d)** Wymaga się przechodzenia od jednej stacji do drugiej. Jeżeli praktykę odbywa się publicznie i wszyscy nie mogą się przemieszczać od stacji do stacji bez niedogodności wystarczy, gdy do poszczególnych stacji przechodzi prowadzący, a inni uczestnicy pozostają na swoich miejscach. **e)** Ci którzy mają przeszkodę w odprawianiu Drogi Krzyżowej, mogą uzyskać odpust zupełny, jeśli przez kwadrans będą czytać rozważanie o Męce Pańskiej Jezusa Chrystusa. **f)** Inne praktyki polegające na rozważaniu Męki i Śmierci Pana Jezusa rozłożonej w czternastu stacjach, zatwierdzone przez kompetentną władzę kościelną, mogą być przyrównane do Drogi Krzyżowej, także co do zyskania odpustów. **g)** W Kościele wschodnim, tam gdzie praktyka Drogi Krzyżowej nie jest znana, patriarchowie mogą określić inne pobożne ćwiczenie na pamiątkę Męki i Śmierci Pana Jezusa, w celu uzyskania odpustu.

5. Za pobożnie odmówienie Koronki do Miłosierdzia Bożego w kościele lub kaplicy wobec Najświętszego Sakramentu publicznie wystawionego lub przechowywanego w tabernakulum. Jeżeli wierny z powodu choroby lub innej słusznej racji nie może wyjść z domu, ale odmówi Koronkę do Miłosierdzia Bożego z ufnością i z pragnieniem miłosierdzia dla siebie oraz gotowością okazania go innym, pod zwykłymi warunkami również zyskuje odpust zupełny (Dekret Penitencjarii Apostolskiej z dnia 12.01.2002 dotyczy całego terytorium Polski).

(6. Udział w nabożeństwie *Gorzkich Żali*. Odpust zupełny tylko dla wiernych w Polsce - dlatego nie jest ujęty w ogólnym wykazie odpustów. Odpust ten można zyskać raz w tygodniu w okresie Wielkiego Postu przy jednoczesnym wypełnieniu wszystkich warunków koniecznych do uzyskiwaniu wszystkich innych odpustów zupełnych).

Dotyczy czwartego wydania «Enchiridion indulgentiarum»

Nieskończonej wartości zasługi Jezusa, Boskiego Odkupiciela rodzaju ludzkiego, oraz przeobficie płynące z nich zasługi Najświętszej Maryi Panny i wszystkich świętych, tworzące niewyczerpany skarbiec Kościoła Chrystusowego, zostały powierzone Kościołowi, aby korzystał z nich przy odpuszczaniu grzechów oraz ich skutków, mocą władzy związywania i rozwiązywania, której sam jego Założyciel udzielił Piotrowi i pozostałym apostołom, a poprzez nich ich następcom, papieżom i biskupom. Odpuszczenie grzechów dokonuje się przede wszystkim w sakramencie pojednania, który w przypadku grzechów śmiertelnych jest konieczny.

Trzeba jednak pamiętać, że nawet jeżeli została odpuszczona zasługująca na śmierć wina, z czym wiąże się nierozłącznie darowanie słusznej kary wiecznej, a także jeśli został zgładzony grzech lekki, zwany powszednim, to dostępujący przebaczenia grzesznik może

nadal potrzebować oczyszczenia, gdyż może zasługiwać jeszcze na karę doczesną, którą powinien odbyć podczas życia ziemskiego albo w życiu przyszłym w czyśćcu. Właśnie z owego przedziwnego skarbcza Kościoła (wspomnianego na początku), pochodzi odpust, który zastępuje i tym samym znosi karę doczesną.

Nauka wiary o odpustach oraz godne pochwały korzystanie z nich, potwierdzają i w celu osiągnięcia świętości w sposób szczególnie skuteczny nawiązują do tajemnic Mistycznego Ciała Chrystusa i świętych obcowania, które są dla nas źródłem wielkiej pociechy. Papież Jan Paweł II szeroko omówił te prawdy w bulli ogłaszającej Wielki Jubileusz, rozpoczynającej się od słów *Incarnationis mysterium*.

Nawiązując do tej wypowiedzi Magisterium, Penitencjaria Apostolska korzysta z nadarzającej się sposobności, jaką jest bliskie już rozpoczęcie Wielkiego Jubileuszu oraz rozpowszechnienie wspomnianej bulli w całym świecie katolickim, ażeby opublikować już po raz czwarty *Enchiridion indulgentiarum* w formie zgodnej z wydaniem typicznym z 29 czerwca 1968 r., które uwzględnia zmiany dyscyplinarne określone w konstytucji apostolskiej *Indulgentiarum doctrina*.

Wraz z obecnym nowym wydaniem w żadnej mierze nie ulegają zmianom zasady regulujące dyscyplinę odpustów, natomiast niektóre normy szczegółowe zostają ujęte w nowej formie w świetle niedawno ogłoszonych dokumentów Stolicy Apostolskiej.

Ponadto lista odpustów została uporządkowana według określonego kryterium w taki sposób, że chociaż ich liczba się nie zmieniła, wykaz stał się krótszy. Zasada, którą kierowano się w przyznawaniu odpustów, została w taki sposób ustalona, ażeby przyczynić się do ożywienia pobożnych uczuć miłości nadprzyrodzonej zarówno wśród poszczególnych wiernych, jak i we wspólnocie Kościoła.

Dotyczy to zwłaszcza czwartego nadania ogólnego, które umożliwia uzyskanie odpustu przez publiczne świadectwo wiary, złożone w określonych warunkach życia codziennego. Inne ważniejsze nowe nadania odpustów wiążą się z umocnieniem chrześcijańskich fundamentów rodziny przez jej konsekrację; z udziałem we wspólnotowej modlitwie błagalnej Kościoła powszechnego (przez aktywne przeżywanie dni poświęconych na całym świecie jakiemuś zbożnemu celowi lub Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan); z kultem Jezusa realnie obecnego w Najświętszym Sakramencie (procesje eucharystyczne).

Rozszerzono nadto niektóre poprzednie nadania odpustów, na przykład związane z odmawianiem różańca lub hymnu *Akatyst*, z obchodami jubileuszu święceń kapłańskich, czytaniem Pisma Świętego, nawiedzeniem miejsc świętych.

W obecnym wydaniu *Enchiridionu* częstsze są odniesienia do uprawnień różnych gremiów biskupich (w Kościołach Wschodnich regulowanych przez stosowne normy prawa, a w obrządku łacińskim przez kan. 447 KPK), dotyczących ustalania wykazów modlitw najbardziej rozpowszechnionych na podlegających im terytoriach. Do *Enchiridionu* włączono także znacznie więcej modlitw, zwłaszcza pochodzących z tradycji wschodniej.

Niniejszym Dekretem uznaje się załączony tekst za autentyczny i mocą autorytetu Ojca Świętego nakazuje się jego publikację, zgodnie z poleceniem wydanym podczas audiencji, udzielonej przełożonym Penitencjarii Apostolskiej 5 lipca 1999 r.

Penitencjaria Apostolska stosownie do zamysłu Ojca Świętego wyraża pragnienie, ażeby wierni, idąc za nauczaniem i pasterskim przewodnictwem biskupów, w postawie głębokiej pobożności korzystali ze świętych odpustów, ku chwale Trójcy Przenajświętszej i dla ożywienia własnej religijności.

Bez względu na jakiegokolwiek przeciwny zarządzenia.

Rzym, z Penitencjarii Apostolskiej, 16 lipca 1999 r., we wspomnienie Najświętszej Maryi Panny z Góry Karmel.

Kard. William Wakefield Baum Penitencjariusz Większy

Bp Luigi De Magistris (tyt. Nova) Regens

Ogólne formuły udzielania odpustów

Ogólne formuły udzielania odpustów mają przypominać wiernemu, aby czynności, którymi wypełnia on swoje życie, były chrześcijańskie i zmierzały do wzrostu jego miłości. Według najnowszego wykazu odpustów zawartego w dokumencie *Enchiridion Indulgentiarum, Normae et concessionoes*, editio quarta, Typis Polyglottis Vaticanis 1999, są zamieszczone cztery takie formuły i wszystkie mają uzasadnienie w Piśmie Świętym, w Tradycji i dokumentach Stolicy Apostolskiej. Jedna formuła obejmuje niekiedy wiele czynności tego samego rodzaju. Odpustem są jednak obdarzone tylko czynności główne, wykonywane w określony sposób i z odpowiednim usposobieniem. Wszystkie te nadania ogólne stanowią odpust częściowy!

Pierwsza formuła: "Udziela się odpustu częściowego wiernemu, który w wykonywaniu swoich obowiązków i znoszeniu przeciwności życiowych, wznosi swoją myśl do Boga z pokorną ufnością, dołączając jakieś pobożne westchnienie choćby tylko wewnętrznie".

W tej formule chrześcijanie są zachęceni do pełnienia Chrystusowego przykazania, iż zawsze należy się modlić i nie ustawać (Łk 18,1) w wykonywaniu swoich obowiązków w ten sposób, aby zachować jedność z Chrystusem i w niej wzrastać.

Druga formuła: "Udziela się odpustu częściowego wiernemu, który wiedziony duchem wiary sam siebie ofiaruje lub przeznaczają swoje dobra w duchu miłosierdzia na służbę braci żyjących w potrzebie".

Słowa te zawierają zachętę do naśladowania Jezusa Chrystusa i częstszego spełniania uczynków miłości czy miłosierdzia (J 13, 15; Dz 10, 38). Jednakże nie wszystkie uczynki miłosierdzia są obdarzone odpustem, lecz tylko te, których celem jest służba braciom żyjącym w potrzebie, jak nakarmienie ciała lub pouczenie czy duchowe pocieszenie.

Trzecia formuła: "Udziela się odpustu częściowego wiernemu, który w duchu pokuty powstrzymuje się dobrowolnie od czegoś godziwego i miłego dla niego".

Trzecia formuła jest dla wiernych zachętą do naśladowania Chrystusa ubogiego i cierpiącego. Odpowiada ona warunkom naszych czasów, charakteryzujących się złagodzeniem dyscypliny dotyczącej wstrzemięźliwości od pokarmów mięsnych i postu, i poszukiwaniem nowego sposobu pokuty.

Czwarta formuła: "Udziela się odpustu częściowego wiernemu, który w szczególnych okolicznościach życia codziennego dobrowolnie wyznaje wiarę wobec innych".

Może to być: częste przystępowanie do sakramentów świętych, uczestniczenie we wspólnotowych formach przeżywania wiary i apostołowania, głoszenie słowem i czynem chrześcijańskiego orędzia ludziom stojącym z dala od Kościoła.

Odpusty zupełne:

1. Odpust zyskują członkowie rodziny, która pierwszy raz poświęca się podczas specjalnego obrzędu z udziałem kapłana lub diakona Najświętszemu Sercu Pana Jezusa albo Świętej Rodziny Jezusa, Maryi i Józefa, jeżeli pobożnie odmawiają modlitwę z tekstu zaaprobowanego, przed wizerunkiem Najświętszego Serca Pana Jezusa lub Świętej Rodziny. - Jest to nowo ustanowiony odpust (w 1999 roku).

2. Pobożne przyjęcie chociażby przez radio lub telewizję błogosławieństwa papieskiego udzielonego Miastu i Światu, czyli *Urbi et Orbi*, byleby wierny pobożnie śledził same obrzędy. Także przyjęcie chociażby przez radio lub telewizję błogosławieństwa papieskiego udzielonego przez biskupa.

3. Pobożny udział w nabożeństwie liturgicznym w dniu powszechnie przeznaczonym na modlitwę w jakimś dobrym celu religijnym (np.: w tygodniu modlitw o jedność chrześcijan, w tygodniu misyjnym, w dniu modlitw o powołania kapłańskie i zakonne, w dniu chorych) jest połączony z odpustem zupełnym.
4. Nawiedzenie i Adoracja Najświętszego Sakramentu trwające pół godziny.
5. Adoracja Najświętszego Sakramentu w Wielki Czwartek podczas wystawienia Najświętszego Sakramentu po Mszy Wieczerzy Pańskiej, połączona z pobożnym odmówieniem hymnu: *Przed tak wielkim Sakramentem* wraz z modlitwą (hymn ten jest zawsze odmawiany lub śpiewany wspólnie przez wiernych w kościołach parafialnych, uczestniczących w liturgii Wielkiego Czwartku, a modlitwę odmawia kapłan).
6. Pobożny udział w uroczystej procesji eucharystycznej, szczególnie w uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Pańskiej (potocznie nazywanej uroczystością Bożego Ciała), bez względu na to, czy odbywa się w kościele czy poza kościołem.
7. Pobożny udział w liturgicznym obrzędzie zakończenia kongresu eucharystycznego. Nie jest powiedziane czy to ma być kongres diecezjalny, krajowy czy światowy, a więc może być którykolwiek z nich.
8. Przyjęcie Pierwszej Komunii świętej i udział w tym obrzędzie.
9. Przyjęcie Komunii świętej w jakikolwiek piątek Wielkiego Postu połączone z odmówieniem przed wizerunkiem Pana Jezusa Ukrzyżowanego modlitwy: *"Oto ja, o dobry i najśłodszy Jezu, upadam na kolana przed Twoim obliczem i z największą gorliwością ducha proszę Cię i błagam, abys wszczepił w moje serce najżywsze uczucia wiary, nadziei i miłości oraz prawdziwą skruchę za moje grzechy i silną wole poprawy. Oto z sercem przepętnionym wielkim uczuciem i z boleścią oglądam w duchu Twoje pięć ran i myślą się w nich zatapiam, pamiętając o tym, dobry Jezu, co już prorok Dawid włożył w Twoje usta: „Przebodli ręce moje i nogi, policzyli wszystkie kości moje” (Ps 22, 17)".*
10. Uczestniczenie w ćwiczeniach duchowych (np. rekolekcjach), trwających przynajmniej trzy pełne dni.
11. Udział w niektórych obrzędach dopełnianych w tygodniu modlitw o jedność chrześcijaństwa oraz w modlitewnym zakończeniu tego tygodnia.
12. Odpust na godzinę śmierci (szerzej w zagrożeniu niebezpieczeństwem śmierci) - omówiony dokładnie na str. 16-18 niniejszego opracowania.
13. Pobożne uczestniczenie w liturgii Wielkiego Piątku połączone z adoracją Krzyża.
14. Pobożne odprawienie Drogi Krzyżowej. Należy zaznaczyć, że dla uzyskania tego odpustu określa się następujące warunki: **a)** Nabożeństwo należy odbywać przed stacjami Drogi Krzyżowej prawnie erygowanymi (zgodnie z przepisami liturgicznymi Kościoła). **b)** Do erekcji Drogi krzyżowej wymaga się 14 krzyży, przy których zwykle zamieszcza się z pożytkiem dla wiernych tyleż wizerunków przedstawiających stacje jerozolimskie. **c)** Według powszechnego zwyczaju Droga Krzyżowa składa się z czternastu pobożnych ćwiczeń, do których dodaje się wezwania modlitewne. Jednak dla odprawienia Drogi krzyżowej wymaga się tylko pobożnego rozważania Męki i Śmierci Pana Jezusa. Nie jest zaś konieczne rozważanie o poszczególnych tajemnicach tych stacji. **d)** Wymaga się przechodzenia od jednej stacji do drugiej. Jeżeli praktykę odbywa się publicznie i wszyscy nie mogą się przemieszczać od stacji do stacji bez niedogodności wystarczy, gdy do poszczególnych stacji przechodzi prowadzący, a inni uczestnicy pozostają na swoich miejscach.. **e)** Ci którzy mają przeszkodę w odprawianiu Drogi Krzyżowej, mogą uzyskać odpust zupełny, jeśli przez kwadrans będą czytać rozważanie o Męce Pańskiej Jezusa Chrystusa. **f)** Inne praktyki polegające na rozważaniu Męki i Śmierci Pana Jezusa rozłożonej w czternastu stacjach, zatwierdzone przez kompetentną władzę kościelną, mogą być przyrównane do Drogi Krzyżowej, także co do zyskania odpustów. **g)** W Kościele wschodnim, tam gdzie praktyka Drogi Krzyżowej nie jest znana, patriarchowie mogą określić inne pobożne ćwiczenie na

pamiętkę Męki i Śmierci Pana Jezusa, w celu uzyskania odpustu.

15. Korzystanie poświęconych przez papieża lub biskupów dewocjonaliów połączone z odmówieniem wyznania wiary według jakiegokolwiek formuły zatwierdzonej przez Kościół (np. pacierzowe *Wierzę w Boga*), w dniu uroczystości Świętych Apostołów Piotra i Pawła (29 czerwca).

16. Udział wiernego w świętych misjach i wysłuchanie kilku nauk, jeśli jest połączone z uczestnictwem w uroczystym zakończeniu tychże misji.

17. Pobożne odmawianie różańca w kościele lub kaplicy czy w rodzinie albo we wspólnocie zakonnej, w stowarzyszeniu wiernych, zwłaszcza, gdy wielu modli się w jakimś szlachetnym celu. Pod pojęciem modlitwy różańcowej rozumie się piętnaście dziesiątków pozdrowień anielskich: *Zdrowaś Maryjo*, między które włącza się jedno *Ojcze nasz*. Przy każdym dziesiątku należy rozważać tajemnice naszego odkupienia. Różańcem nazywa się także trzecią część całego różańca. Dla uzyskania odpustu zupełnego należy spełnić następujące warunki: **a)** Wystarczy odmówić ustnie jedną z trzech części różańca, ale tę część należy odmówić całą, nie można jej przerwać. **b)** Z modlitwą ustną należy połączyć rozważanie tajemnic różańcowych. Przy publicznym odmawianiu różańca należy zapowiadać poszczególne tajemnice według zatwierdzonego zwyczaju miejscowego. Przy prywatnym odmawianiu wystarczy, jeśli wierny łączy z modlitwą ustną rozważanie tajemnic różańcowych. Kto nie spełnia któregoś z przedstawionych warunków, uzyskuje odpust częściowy. Odpust można zyskać także za pobożny udział w modlitwie różańcowej prowadzonej przez papieża i transmitowanej przy pomocy radia czy telewizji.

18. Pobożne odmawianie hymnu z liturgii obrządku bizantyjskiego *Akathistos* lub modlitwy *Paracლის* w kościele lub kaplicy, w rodzinie lub we wspólnocie zakonnej, w stowarzyszeniu chrześcijan i ogólnie, gdy wielu modli się o jakiś szlachetny cel. Jeśli chodzi o hymn *Akathistos* to odpust zupełny można zyskać za pobożne odmówienie części tego hymnu, ale już bez przerywania, jak to się czyni zgodnie z prawowitym zwyczajem.

19. Pobożny udział w publicznym śpiewie lub recytacji, w dniu pierwszym stycznia każdego roku, hymnu: *"O Stworzycielu Duchu, przyjdź, nawiedz dusz wiernych Tobie krąg niebieską łaskę zesać racz, sercom, co dziełem są Twych rąk. * Poczieszycielem jesteś zwan i Najwyższego Boga dar, Tyś namaszczaniem naszych dusz, zdroj żywy, miłość, ognia żar.* Ty darzysz łaską siedemkroć, bo moc z prawicy Boga masz, przez Ojca obiecany nam, mową wzbogacasz język nasz.* Światłem rozjaśnij naszą myśl, w serca nam miłość świętą wlej i wątłą słabość naszych ciał pokrzep stałością mocy Twej.* Nieprzyjaciela odpędź w dal i Twym pokojem obdarz wraz, Niech w drodze za przewodem Twym miniemy zło, co kusi nas.* Daj nam przez Ciebie Ojca znać, daj, by i Syn poznany był i Ciebie, jedno tchnienie Dwóch, niech wyznajemy z wszystkich sił. Amen"*.

20. Udział w publicznym śpiewie lub recytacji hymnu: *O Stworzycielu Duchu, przyjdź w uroczystość Zesłania Ducha Świętego*.

21. Udział w publicznym śpiewie lub recytacji hymnu *Ciebie, Boże wystawiamy (Te Deum laudamus)* w dniu 31 grudnia, w celu podziękowania Bogu za dobrodziejstwa otrzymane w całym roku.

22. Celebrowanie Mszy świętej prymicyjnej z udziałem ludu o ustalonej godzinie, i uczestnictwo w tej Mszy św.

23. Celebrowanie Mszy świętej jubileuszowej z okazji 25, 50 i 60 - lecia święceń kapłańskich, połączone z odnowieniem wobec Boga postanowienia o wiernym wypełnianiu obowiązków swego powołania. Celebrowanie Mszy świętej jubileuszowej z okazji 25, 40 i 50 - lecia święceń biskupich połączone z odnowieniem wobec Boga postanowienia o wiernym wypełnianiu obowiązków swojego stanu.

24. Pobożne uczestniczenie wiernego we Mszy świętej jubileuszowej z okazji święceń kapłańskich (25, 50, 60 - lecie) lub biskupich (25, 40, 50 - lecie).

- 25.** Odnowienie przyrzeczeń chrzcielnych w czasie liturgii Wigilii Paschalnej, czyli w Wielką Sobotę wieczorem. Formuła przyrzeczeń musi być zatwierdzona przez Kościół.
- 26.** Odnowienie przyrzeczeń chrzcielnych w rocznicę swojego chrztu. Formuła przyrzeczeń musi być zatwierdzona przez Kościół.
- 27.** Pobożne nawiedzenie cmentarza w dniach 1-8 listopada połączone z modlitwą za zmarłych. Uwaga! Ten odpust można uzyskać jedynie dla zmarłych cierpiących w czyśćcu - nie można go ofiarować za siebie.
- 28.** Odpust zupełny dla wiernych zmarłych udzielany jest za pobożne nawiedzenie kościoła lub kaplicy w dniu Wspomnienia Wszystkich Wiernych Zmarłych (2 listopada). Dla zyskania tego odpustu należy odmówić *Ojcze nasz* i *Wierzę w Boga* - można się modlić na przemian z osobą towarzyszącą, albo śledzić modlitwę myślą, gdy ktoś odmawia, także w radio lub w telewizji, jeżeli ktoś sam nie może czytać.
- 29.** Czytanie Pisma Świętego, przez przynajmniej pół godziny, z czcią należną Słowu Bożemu i traktowanie tego czytania jako lektury duchowej. Tekst Pisma Świętego musi być zatwierdzony przez kompetentną władzę. **30.** Pobożne nawiedzenie kościoła, w którym odbywa się synod diecezjalny, połączone z odmówieniem modlitwy *Ojcze nasz* i *Wierzę w Boga*.
- 31.** Pobożne uczestniczenie w liturgii sprawowanej przez biskupa podczas wizytacji kanonicznej.
- 32.** Pielgrzymka razem ze wspólnotą do jednej z czterech bazylik patriarchalnych w Rzymie, a jeśli indywidualnie, to połączona ze wzbudzeniem aktu synowskiego poddania papieżowi. Zawsze też należy odmówić modlitwę *Ojcze nasz* i *Wierzę w Boga*.
- 33.** Nawiedzenie bazyliki mniejszej połączone z odmówieniem modlitwy *Ojcze nasz* i *Wierzę w Boga*: **a)** w dniu uroczystości Świętych Apostołów Piotra i Pawła; **b)** w dniu tytułu bazyliki mniejszej; **c)** w dniu 2 sierpnia, to jest w dniu odpustu *Porcjunkuli*; **d)** raz w roku w dniu wybranym przez wiernego.
- 34.** Pobożne nawiedzenie kościoła katedralnego połączone z odmówieniem modlitwy *Ojcze nasz* i *Wierzę w Boga*: **a)** w dniu uroczystości Świętych Apostołów Piotra i Pawła; **b)** w dniu tytułu kościoła katedralnego; **c)** w dniu sprawowania liturgii w katedrze św. Piotra **d)** w dniu poświęcenia arcybazyliki Najświętszego Zbawiciela; **e)** w dniu 2 sierpnia, to jest w dniu odpustu *Porcjunkuli*. Ten sam odpust można zyskać w kościele konkatedralnym, jeśli taki jest, chociażby nie był on kościołem parafialnym.
- 35.** Nawiedzenie sanktuarium diecezjalnego, krajowego lub międzynarodowego ustanowionego przez kompetentną władzę i odmówienie tam modlitwy *Ojcze nasz* i *Wierzę w Boga*, w następujące dni: **a)** w dniu uroczystości sanktuarium; **b)** w dniu wybranym przez wiernego raz w roku; **c)** w dniu dokonywania zbiorowej pielgrzymki.
- 36.** Nawiedzenie kościoła parafialnego w dniu: święta tytułu tego kościoła oraz 2 sierpnia, to jest w dniu odpustu *Porcjunkuli*. Należy także odmówić modlitwę *Ojcze nasz* i *Wierzę w Boga*.
- 37.** W dniu 2 sierpnia, gdy przypada odpust *Porcjunkuli* w bazylice mniejszej, w kościołach katedralnych i parafialnych można uzyskać odpust *Porcjunkuli*, jeśli się odmówi modlitwę *Ojcze nasz* i *Wierzę w Boga*.
- 38.** Pobożne nawiedzenie kościoła lub ołtarza w dniu jego poświęcenia połączone z odmówieniem modlitwy *Ojcze nasz* i *Wierzę w Boga*.
- 39.** Nawiedzenie kościoła lub kaplicy zakonów, zgromadzeń zakonnych, instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołowskiego w dniu poświęconym ich założycielowi, połączone z odmówieniem modlitwy *Ojcze nasz* i *Wierzę w Boga*.
- 40.** Nawiedzenie kościoła stacyjnego w Rzymie w dniach określonych w Mszale Rzymskim. Odpust jest zupełny, gdy chrześcijanin bierze udział w modlitwach porannych bądź wieczornych w tym kościele.

41. W momencie śmierci, o ile nie ma kapłana, który udzieliłby sakramentów i błogosławieństwa papieskiego, można odmówić jakąkolwiek modlitwę, o ile wierny miał za życia zwyczaj odmawiania jakichkolwiek modlitw (w tym wypadku wymieniony warunek zastępuje trzy zwyczajne warunki uzyskania odpustu zupełnego), dla uzyskania tego odpustu chwalebną rzeczą jest posługiwać się krucyfiksem lub krzyżem.

Odpusty częściowe, które w określonych okolicznościach stają się zupełnymi:

1. Wierny, który pobożnie odmawia akt poświęcenia się rodzaju ludzkiego Chrystusowi Królowi: *"O Jezu, najśodszy Odkupicielu rodzaju ludzkiego, wejrzyj na nas, korzących się u stóp Twego ołtarza (lub: przed Twoim obliczem). Twoją jesteśmy własnością i do Ciebie należeć chcemy. Oto dzisiaj każdy z nas oddaje się dobrowolnie Najświętszemu Sercu Twemu, aby jeszcze ściślej zjednoczyć się z Tobą. Wielu nie zna Ciebie wcale, wielu odwróciło się od Ciebie, wzgardziwszy przykazaniami Twymi. Zlituj się nad jednymi i drugimi, o Jezu Najłaskawszy i pociągnij wszystkich do świętego Serca Swego. Królem bądź nam, o Panie, nie tylko wiernym, którzy nigdy nie odstąpili od Ciebie, ale i synom marnotrawnym, którzy Cię opuścili. Spraw, aby do domu rodzicielskiego wrócili co prędzej i nie zginęli z nędzy i głodu. Króluj tym, których albo błędne mniemania uwiodły, albo niezgoda oddziela; przywieź ich do przystani prawdy i jedności wiary, aby rychło nastąpiła jedna owczarnia i jeden pasterz. Użycz Kościołowi Twemu bezpiecznej wolności. Udziel wszystkim narodom spokoju i ładu. Spraw, aby ze wszystkiej ziemi, od końca do końca, jeden brzmiał głos: chwala bądź Bożemu Sercu, przez które stało się nam zbawienie. Jemu cześć i chwala na wieki. Amen".*, uzyskuje odpust częściowy. Jeżeli zaś odmawia go publicznie w uroczystość Chrystusa Króla, dostępuje odpustu zupełnego. Oczywiście przy jednoczesnym wypełnieniu wszystkich warunków koniecznych do zyskania odpustu, o czym należy zawsze pamiętać.

2. Odmówienie aktu wynagradzającego *"O Jezu, Najśodszy, któremu za miłość bez granic, ludzie w niewdzięczny sposób odpłacają tak wielkim zapomnieniem, opuszczeniem i wzgardą! Oto my, rzucając się do stóp Twoich ołtarzy, szczególnym hołdem czci pragniemy wynagrodzić tę grzeszną oziębłość i krzywdy, jakie ze wszech stron ranią Najmiłościwsze Twoje Serce. Pomnij wszelako, że my sami nie zawsze byliśmy wolni od tych niegodziwości, żalem przeto najgłębszym przejęci, błagamy przede wszystkim o miłosierdzie dla siebie. Jesteśmy gotowi dobrowolnym zadośćuczynieniem wynagrodzić nie tylko za grzechy, któreśmy sami popełnili, ale i za występki tych, co błędzą z dala od drogi zbawienia i zatwardziali w niewierze nie chcą iść za Tobą, Pasterzem i Wodzem, albo zdeptawszy obietnicę Chrztu świętego, zrzucili z siebie najśodsze jarzmo Twojego prawa. *Za te wszystkie oplakania godne występki pragniemy wynagrodzić i każdy z nich naprawić*. A więc: brak skromności i wszelki bezwstyd w życiu i strojach, liczne owe sidła zastawione na niewinne dusze, lekceważenie dni świętych, ohydne bluźnierstwa miotane przeciwko Tobie i Twoim świętym, obelgi rzucane na Twego Namiestnika i na stan kapłański, bezczeszczenie nawet samego Sakramentu Boskiej Miłości przez Jego zaniedbywanie i przez okropne świętokradztwa, wreszcie publiczne wykroczenia narodów wyłamujących się spod praw i kierownictwa ustanowionego przez Ciebie Kościoła. *Obyśmy krwią własną mogli zmyć te wszystkie zbrodnie!* A tymczasem, by naprawić zniewagi czci Bożej, składamy Ci zadośćuczynienie, jakie Ty sam Ojcu na krzyżu ofiarowałeś i które co dzień na ołtarzach ponawiasz, w połączeniu z zadośćuczynieniem Bogarodzicy Dziewicy, wszystkich Świętych i pobożnych dusz wiernych. Przyrzekamy z głębi serca wynagrodzić - o ile za łaską Twoją stać nas będzie - za przyszłe własne grzechy i obojętność na tak wielką miłość Twoją: przez wiarę stateczną, czyste życie, dokładne zachowanie prawa ewangelicznego, zwłaszcza prawa miłości. *Postanawiamy również według sił nie dopuścić do nowych zniewag - i jak najwięcej dusz pociągnąć do wstępowania w Twoje ślady.* Przyjmij, błagamy, o Najłaskawszy Jezu, za przyczyną Najświętszej Maryi Panny, Wynagrodzicielki, ten akt dobrowolnego*

zadośćuczynienia i racz nas aż do śmierci zachować w wierności obowiązkom Twojej świętej służby przez wielki dar wytrwania, przez który wszyscy doszlibyśmy w końcu do tej ojczyzny, gdzie Ty z Ojcem i Duchem Świętym żyjesz i królujesz, Bóg na wieki wieków. Amen"; w ciągu roku zasługuje na odpust częściowy. Publiczne odmówienie w uroczystość Najświętszego Serca Pana Jezusa jest obdarzone odpustem pełnym.

3. Odmówienie modlitwy w dniu powszechnie przeznaczonym w szlachetnym celu religijnym (np. w tygodniu modlitw o powołania kapłańskie i zakonne, w tygodniu misyjnym czy w dniu chorych) przynosi odpust częściowy. Kto pobożnie uczestniczy w nabożeństwie liturgicznym w tych dniach, uzyskuje odpust pełny.

4. Adoracja Najświętszego Sakramentu jest obdarzona odpustem częściowym. Natomiast staje się on pełnym, gdy wierny: **a)** adoruje Najświętszy Sakrament przez pół godziny; **b)** w wielki Czwartek po Wieczery Pańskiej pobożnie recytuje pieśń religijną *Przed tak wielkim Sakramentem* wraz z werselem: *"Dajesz nam chleb z nieba. * Wszelką rozkosz mający w sobie"* oraz odpowiednią modlitwę: *"Boże, ty w Najświętszym Sakramencie zostawiłeś nam pamiątkę swej Męki, daj nam taką czią otaczać tajemnice Ciała i Krwi Twojej, abyśmy nieustannie doznawali owoców Twojego odkupienia. Który żyjesz i królujesz na wieki wieków. Amen"*; **c)** pobożnie uczestniczy w procesji z racji uroczystości Bożego Ciała; **d)** bierze pobożny udział w uroczystym zakończeniu kongresu eucharystycznego.

5. Duchowe przyjęcie Komunii świętej, a także dziękczynienie przy użyciu np. modlitwy: *"Duszo Chrystusowa uswięć mnie. Ciało Chrystusowe, zbaw mnie. Krwi Chrystusowa, napój mnie. Wodo z boku Chrystusowego, obmyj mnie. O dobry Jezu, wysłuchaj mnie. W ranach Twoich ukryj mnie. Nie dopuść mi oddalić się od Ciebie. Od nieprzyjaciela złośliwego broń mnie. W godzinę śmierci wezwij mnie. I każ mi przyjść do siebie, abym ze świętymi Twymi chwalił Cię na wieki wieków. Amen"*. Można też posłużyć się modlitwą: *"Oto ja, dobry i najśłodszy Jezu"*. Natomiast przyjęcie pierwszej Komunii świętej i pobożny udział w tym obrzędzie, a także odmówienie modlitwy: *"Oto ja, dobry i najśłodszy Jezu"* w piątek Wielkiego postu przed wizerunkiem Pana Jezusa ukrzyżowanego, przynosi odpust pełny.

6. Udział w miesięcznym dniu skupienia jest połączony z odpustem częściowym. Natomiast pobożne uczestniczenie w ćwiczeniach duchowych trwających przynajmniej trzy dni, przynosi odpust pełny.

7. Za pobożne odmawianie modlitwy o jedność chrześcijaństwa jest odpust częściowy, a gdy wierny podejmie jakieś funkcje w tygodniu modlitw w tej intencji, a także uczestniczy w zakończeniu tygodnia modlitw o jedność chrześcijan, to uzyskuje odpust pełny.

8. Takie dewocjalia jak krucyfiks, krzyż, różaniec, szkaplerz, medalik winny być pobłogosławione przez kapłana lub diakona, jak tego wymagają przepisy kościelne. Używając pobożnie takiego przedmiotu w ciągu roku wierny zasługuje na odpust częściowy. Jeżeli przedmiot ten jest pobłogosławiony przez papieża lub biskupa, to w dniu uroczystości Świętych Apostołów Piotra i Pawła (29 czerwca) wierny może zyskać odpust pełny, o ile wyzna wiarę np. przez odmówienie *Wierzę w Boga* albo *Aktu wiary*: *"Wierzę w Ciebie Boże żywy, w Trójcy jedyny prawdziwy. Wierzę, coś objawił Boże, Twe słowo mylić nie może"*.

9. Pobożne słuchanie przepowiadania Słowa Bożego (homilii, kazania) jest obdarzone odpustem częściowym. Jednak wierny, który w czasie misji wysłucha kilku nauk i weźmie udział w uroczystym zakończeniu misji, uzyska odpust pełny.

10. Odmawianie różańca prywatnie związane jest z odpustem częściowym. Jeśli zaś odmawianie różańca odbywa się w kościele lub kaplicy czy w rodzinie albo we wspólnocie zakonnej, w stowarzyszeniu wiernych (bractwie), względnie wierny bierze udział w tym nabożeństwie za pośrednictwem radia czy telewizji - w różańcu odmawianym przez papieża - może zyskać odpust pełny.

11. Uzyskują odpust częściowy chrześcijanie, którzy w różnych okolicznościach czasu i miejsca odmawiają: modlitwę dziękczynną jak to czynią Arameńczycy: modlitwę wieczorną

lub modlitwę za zmarłych znane w obrządku bizantyńskim; modlitwę *Lakku Mara*, czyli *Do Ciebie Panie*, znaną w obrządku chaldejskim; modlitwę używaną przy okadzeniu lub modlitwę dla uczczenia Maryi Matki Bożej, znanej w obrządku koptyjskim; modlitwę o uzyskanie odpuszczenia grzechów lub modlitwę o łaskę naśladowania Chrystusa znane w obrządku etiopskim; modlitwę za Kościół lub modlitwę po dopełnieniu obrzędów liturgicznych znane w obrządku maronickim; modlitwę za zmarłych według liturgii św. Jakuba znaną w obrządku syro-antiocheńskim. Natomiast odmawiający hymn *Akathistos* lub officium *Paraclysis*, uzyskują odpust zupełny. - Nadanie tego odpustu częściowego i zupełnego za odmawianie modlitw używanych w obrządkach Kościołów wschodnich jest nowością wykazu odpustów z 1999 r.

12. Odmówienie hymnu *O Stworzycielu, Duchu przyjdź* lub hymnu dziękczynnego *Ciebie Boga wystawiamy*, na początku lub na końcu dnia, na początku lub po zakończeniu pewnego zajęcia, przed lub po posiłku przynosi odpust częściowy. Natomiast odpust zupełny zyskujemy za odmówienie hymnu *O Stworzycielu, Duchu przyjdź* w dniu rozpoczynającym nowy rok cywilny (1 stycznia) i w uroczystość Zesłania Ducha Świętego oraz za odmówienie hymnu *Ciebie Boga wystawiamy* w ostatnim dniu roku cywilnego (31 grudnia).

13. Odpust częściowy uzyskuje wierny, który odnawia przyrzeczenia chrzcielne; żegna się znakiem krzyża wymawiając słowa: *W imię Ojca i Syna i Ducha Świętego. Amen.*; wymawia wyznanie wiary; wzbudza akty wiary, nadziei i miłości: *"Wierzę w Ciebie Boże żywy, w Trójcy jedyny prawdziwy. Wierzę, coś objawił Boże, Twe słowo mylić nie może.* Ufam Tobie boś Ty wierny, wszechmogący, miłosierny. Dasz mi grzechów odpuszczenie, łaskę i wieczne zbawienie.* Boże, choć Cię nie pojmuję, jednak nad wszystko miłuję, nad wszystko, co jest stworzone, boś Ty Dobro nieskończone"*. Odpust zupełny przysługuje za odnowienie przyrzeczeń chrzcielnych podczas liturgii paschalnej, czyli w Wielką Sobotę wieczorem lub w rocznicę własnego chrztu według formuły prawnie zatwierdzonej przez Kościół.

14. Odpust częściowy dla dusz w czyśćcu cierpiących wierny może zyskać za: **a)** pobożne nawiedzenie cmentarza połączone z modlitwą przynajmniej myślną za zmarłych; **b)** pobożne odmówienie jutrzni lub niesporów z Liturgii Godzin; **c)** odmawianie aktu strzelistego: *"Wieczny odpoczynek racz im dać, Panie, a światłość wiekuista niech im świeci. Niech odpoczywają w pokoju. Amen"*. Jeśli nawiedzenie cmentarza odbywa się w dniach 1-8 listopada, można zyskać odpust zupełny za zmarłych cierpiących w czyśćcu.

15. Czytanie Pisma Świętego z czcią należną Słowu Bożemu i traktowanie tego czytania jako lektury duchowej jest obdarzone odpustem częściowym. Tekst Pisma Świętego musi być zatwierdzony przez kompetentną władzę. Jeśli ktoś nie może czytać sam, może wysłuchać tekstu czytanego przez kogoś lub za pomocą środków audio-wizualnych. Takie samo czytanie Pisma Świętego przez pół godziny jest związane z odpustem zupełnym.

16. Za pobożne nawiedzenie starożytnych cmentarzy chrześcijan, czyli katakumb, tam gdzie one są, np. w Rzymie, przysługuje odpust częściowy. Natomiast odpust zupełny możemy zyskać za połączone z odpowiednią modlitwą nawiedzenie: bazyliki patriarchalnej w Rzymie; bazyliki mniejszej w niektóre święta lub jakiegokolwiek dnia raz w roku; kościoła katedralnego w niektóre święta lub 2 sierpnia; sanktuarium w niektóre święta lub raz na rok jakiegokolwiek dnia; kościoła parafialnego w święto tytułu oraz w dniu 2 sierpnia; kościoła lub ołtarza w dniu ich poświęcenia; kościoła lub kaplicy zakonnej w dniu święta założyciela zakonu.

Odpusty częściowe:

1. Odpust częściowy zyskują członkowie rodziny w rocznicę poświęcenia się tej rodziny Najświętszemu Sercu Pana Jezusa albo Świętej Rodzinie: Jezusowi, Maryi i Józefowi. (*Jest to nowo ustanowiony odpust. Znalazł się dopiero w wykazie odpustów z 1999 roku*).

2. Akt poświęcenia rodzaju ludzkiego Jezusowi Chrystusowi, jako Królowi wszechświata, zaczynający się od słów: *O Jezu, najśrodszy Odkupicielu rodzaju ludzkiego.*
3. Akt wynagrodzenia Najświętszemu Sercu Pana Jezusa zaczynający się od słów: *Jezu, Najśrodszy.*
4. Modlitwa w dniu powszechnie przeznaczonym dla jakiegoś religijnie szlachetnego celu np. tydzień modlitw o powołania kapłańskie i zakonne: *"O Jezu, Boski Pasterzu, który powołałeś Apostołów, aby ich uczynić łowcami dusz, pociągnij ku sobie gorące i szlachetne umysły młodych i uczyn ich Swoimi naśladowcami i Swoimi sługami. Spraw, by dzielili Twoje pragnienie powszechnego odkupienia, dla którego ponawiasz na ołtarzach Swoją Ofiarę. Ty, Panie, który zawsze się wstawiasz za nami, otwórz przed nimi horyzonty, by dostrzegli cały świat, w którym wznosi się niema prośba tak wielu braci o światło prawdy i ciepło miłości, by odpowiadając na Twoje wołanie przedłużali tu na ziemi Twoją misję, budowali Twoje Ciało Mistyczne-Kościół, i byli dla wszystkich solą ziemi i światłem świata. Rozszerz, o Panie, Twoje miłościwe wołanie również na wiele serc dziewczęcych, czystych i wielkodusznych, i wlej w nie pragnienie doskonałości ewangelicznej, oddania się służbie Kościoła oraz braciom potrzebującym pomocy i miłości. Amen".*
5. Trud przekazywania nauki chrześcijańskiej z pobudek wiary i chrześcijańskiej miłości i trud uczących się z powodu wiary i miłości chrześcijańskiej.
6. Nawiedzenie Najświętszego Sakramentu połączone z odmówieniem hymnu autorstwa św. Tomasza z Akwinu: *Zbliżam się w pokorze* lub odmówienie modlitwy: *"O Święta Ucztu, na której przyjmujemy Chrystusa, odnawiamy pamięć Jego Męki, duszę napętniamy łaską i otrzymujemy zadatek przyszłej chwały"*. Można też posłużyć się pieśnią: *Przed tak wielkim Sakramentem* wraz z werselem: *"Dajeś nam chleb z nieba. * Wszelką rozkosz mający w sobie"* oraz odpowiednią modlitwą: *"Boże, ty w Najświętszym Sakramencie zostawiłeś nam pamiątkę swej Męki, daj nam taką czią otaczać tajemnice Ciała i Krwi Twojej, abyśmy nieustannie doznawali owoców Twojego odkupienia. Który żyjesz i królujesz na wieki wieków. Amen"*
7. Wzbudzenie aktu duchowej Komunii świętej bez względu na używaną formułę, a także dziękczynienie po Komunii św., korzystając z modlitwy *Duszo Chrystusowa* lub z modlitwy: *Oto ja, o dobry Jezu.*
8. Dokładny rachunek sumienia, szczególnie przed przystąpieniem do sakramentu pokuty i pojednania oraz wzbudzenie aktu żalu. Chodzi tu zarówno o żal doskonały i niedoskonały. Przy wzbudzaniu żalu można się posłużyć np. spowiedzią powszechną z liturgii Mszy św.: *Spowiadam się Bogu wszechmogącemu* albo Psalmami: 130 - *Z głębokości wołam do Ciebie Panie* czy 50(51) - *Zmiłuj się nade mną Boże.*
9. Udział w miesięcznym dniu skupienia, mającym charakter rekolekcji.
10. Modlitwa o jedność chrześcijan w formie zatwierdzonej przez Kościół np.: *"Wszchemogący, wieczny Boże, Ty gromadzisz rozproszonych i zgromadzonych zachowujesz w jedności, wejrzyj łaskawie na owczarnię Twojego Syna i spraw niech wszyscy, których uświęcił jeden chrzest, złączą się w prawdziwej wierze i braterskiej miłości. Przez Chrystusa Pana naszego. Amen"*.
11. Pobożne korzystanie z dewocjonałów poświęconych przez diakona lub prezbitera.
12. Pobożne praktykowanie - w pracy nad sobą - modlitwy myślniej, zwanej rozmyślaniem.
13. Uważne i pobożne słuchanie Słowa Bożego głoszonego w jakikolwiek sposób (homilii, kazania).
14. Pobożne odmówienie hymnu uwielbienia Najświętszej Maryi Panny: *"Wielbi dusza moja Pana i raduje się duch mój w Bogu Zbawicielu moim. Bo wejrzał na uniżenie swojej Służebnicy. Oto bowiem odtąd błogostawić mnie będą wszystkie pokolenia, gdyż wielkie rzeczy uczynił mi wszechmocny, a Jego imię jest święte. Jego miłosierdzie z pokolenia na pokolenie nad tymi, którzy się Go boją. Okazał moc swego ramienia, rozproszył pyszniących się zmysłami serc swoich. Stracił władców z tronu, a wywyższył pokornych. Głodnych nasycił*

dobrami, a bogatych z niczym odprawił. Ujął się za sługą Izraelem, pomny na swe miłosierdzie, jak obiecał naszym ojcom, Abrahamowi i jego potomstwu na wieki".

15. Pobożnie odmówienie modlitwy: *"Anioł Pański zwiastował Pannie Maryi i poczęła z Ducha Świętego.* Zdrowaś Maryjo łaski pełna, Pan z Tobą, błogostawionaś Ty między niewiastami i błogostawiony owoc żywota Twojego Jezus. Święta Maryjo, Matko Boża, módl się za nami grzesznymi, teraz i w godzinę śmierci naszej. Amen.* Oto ja służebnica Pańska. Niech mi się stanie według słowa Twego.* Zdrowaś Maryjo... * A Słowo stało się Ciałem i zamieszkało między nami.* Zdrowaś Maryjo... * Módl się za nami Święta Boża Rodzicielko, abysmy się stali godnymi obietnic Chrystusowych.* Módlmy się: Wszchemogący Boże, przez zwiastowanie anielskie poznaliśmy wcielenie Chrystusa, Twojego Syna, prosimy Cię, wlej w nasze serca swoją łaskę, abysmy przez Jego Mękę i Krzyż zostali doprowadzeni do chwaty zmartwychwstania. Przez tegoż Chrystusa Pana naszego. Amen".* **W okresie wielkanocnym zamiast Anioł Pański** odmawia się modlitwę: *"Królowo nieba wesel się. Alleluja. Bo ten, któregoś nosiła. Alleluja. Zmartwychwstał, jak powiedział. Alleluja. Błagaj za nami Boga. Alleluja. Raduj się i wesel Panno Maryjo. Alleluja. Bo zmartwychwstał Pan prawdziwie. Alleluja. *Módlmy się: Boże, Ty przez zmartwychwstanie Twojego Syna, naszego Pana, Jezusa Chrystusa, przywróciłeś radość światu, spraw, abysmy przez Jego Matkę Dziewicę Maryję osiągnęli szczęście życia wiecznego. Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen"*

16. Modlitwy do Matki Bożej: **a)** *"Maryjo, Matko łaski, Matko Miłosierdzia, broń mnie od wroga i przyjmij w godzinę śmierci";* **b)** *"Pomnij, o Najświętsza Panno Maryjo, że nigdy nie słyszano, abyś opuściła tego, kto się do Ciebie ucieka, Twej pomocy przyzywa, Ciebie o przyczynę prosi. Tą ufnością ożywiony, do Ciebie, o Panno nad pannami i Matko biegnę, do Ciebie przychodzę, przed Tobą jako grzesznik płaczący staję. O Matko Słowa, racz nie gardzić słowami moimi, ale usłysz je łaskawie i wysłuchaj. Amen";* **c)** *"Witaj Królowo, Matko miłosierdzia, życie słodczy i nadziejo nasza witaj. Do Ciebie wołamy, wygnańcy, synowie Ewy, do Ciebie wdychamy jęcząc i płacząc na tym leż padole. Przeto, Orędowniczko nasza, one miłosierne oczy Twoje na nas zwróć, a Jezusa, błogostawiony owoc żywota Twojego, po tym wygnaniu nam okaż. O łaskawa, o litościwa, o słodka Panno Maryjo!";* **d)** *"Święta Maryjo, przybądź z pomocą biednym, wspomóż słabych, pociesz płaczących, módl się za ludem, proś za duchowieństwem, wstawiaj się za niewiastami pobożnymi. Niech doświadczą pomocy wszyscy, którzy Cię ze czcią wspominają";* **e)** *"Pod Twoją obronę uciekamy się, Święta Boża Rodzicielko. Naszymi prośbami racz nie gardzić w potrzebach naszych, ale od wszelakich złych przygód racz nas zawsze wybawiać. Panno chwalebna i błogostawiona. O Pani nasza, Orędowniczko nasza, Pośredniczko nasza, Pocieszycielko nasza. Z Synem Twoim nas pojednaj, Synowi Twojemu nas polecaj, Swojemu Synowi nas oddawaj".*

17. Pobożne odmówienie modlitwy do Anioła Stróża: **a)** *"Aniele Boży, Stróże mój, Ty zawsze przy mnie stój. Rano, we dnie, wieczór, w nocy, bądź mi zawsze ku pomocy. Strzeż duszy i ciała mego i doprowadź mnie do życia wiecznego";* **b)** *"Wysłuchaj nas Panie święty, Ojcze wszchemogący, wieczny Boże i racz zesać z nieba świętego Anioła swego, aby strzegł, osłaniał, chronił, nawiedzał i bronił wszystkich mieszkańców tego domu. Przez Chrystusa Pana naszego. Amen".*

18. Modlitwa do św. Józefa: *" Do Ciebie, św. Józefie, uciekamy się w naszej niedoli. Wezwawszy pomocy twej Najświętszej Oblubienicy, z ufnością również błagamy o twoją opiekę. Przez miłość, która Cię łączyła z Niepokalaną Dziewicą Bogarodzicą i przez ojcowską twą troskliwość, którą otaczałeś dziecię Jezus, pokornie błagamy: wejrzyj łaskawie na dziedzictwo, które Jezus Chrystus nabył Krwią Swoją, i swoim potężnym wstawiennictwem dopomóż nam w naszych potrzebach. Opatrznościowy Stróże Bożej Rodziny, czuwaj nad wybranym potomstwem Jezusa Chrystusa. Oddal od nas, ukochany Ojcze, wszelką zarazę błędów i zepsucia. Potężny nasz Wybawco, przyjdź nam łaskawie z niebiańską pomocą w tej walce z mocami ciemności, a jak niegdyś uratowałeś Dziecię Jezus z niebezpieczeństwa, które*

groziło Jego życiu, tak teraz broń świętego Kościoła Bożego od wrogich zasadzek i od wszelkiej przeciwności. Otaczaj każdego z nas nieustanna opieką, abyśmy za Twoim przykładem i Twoją pomocą wsparci mogli żyć świętobliwie, umrzeć pobożnie i osiągnąć wieczną szczęśliwość w niebie. Amen".

19. Pobożne odmówienie modlitwy do świętych apostołów Piotra i Pawła: *"Święci apostołowie Piotrze i Pawle, przyczynicie się za nami. Ochraniaj Panie swój lud ufający opiece Twoich apostołów Piotra i Pawła oraz strzeż go nieustanną opieką. Przez Chrystusa Pana naszego. Amen."*

20. Pobożna modlitwa do świętych czy błogosławionych w dniu przeznaczonym na uczczenie danego świętego czy błogosławionego. Teksty tych modlitw muszą być zatwierdzone przez kompetentną władzę kościelną.

21. Pobożne uczestniczenie w *Nowennach*. Są one odprawiane przed uroczystością Bożego Narodzenia, przed uroczystością Zesłania Ducha Świętego i przed uroczystością Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny.

22. Odmówienie jednej z litanii, jeśli ich tekst jest zatwierdzony przez Kościół. Najbardziej znane litanie to: do Najświętszego Imienia Jezusa; do Najświętszego Serca Pana Jezusa; do Krwi przenaświętszej Pana Jezusa Chrystusa; do Matki Bożej; do Świętego Józefa, do Wszystkich Świętych.

23. Udział w małym officium (tzw. godzinkach) o Męce Pańskiej, o Najświętszym Sercu Pana Jezusa, o Matce Bożej, o Niepokalanym Poczęciu, o św. Józefie.

24. Pobożne odmówienie modlitwy za tych, którzy nam dobrze czynią, z racji nadprzyrodzonych, zaczerpniętej z Liturgii Godzin: *"Racz, Panie, wynagrodzić życiem wiecznym wszystkim, którzy dobrze czynią ze względu na imię Twoje"*.

25. Modlitwa za pasterzy Kościoła świętego. Może to być modlitwa za papieża składająca się z dwóch wezwań: *Módlmy się za naszego papieża N.N. Niech go Pan strzeże, zachowa przy życiu, darzy szczęściem na ziemi i broni przed nieprzyjaciółmi*. Może też być to modlitwa za biskupa: *"Boże wiekuisty Pasterzu wiernych, Ty troskliwie kierujesz Kościołem i rządysz nim z miłością, spraw niech Twój sługa N.N., którego postawiłeś na czele swojego ludu, prowadzi go w imieniu Chrystusa, niech go uświęca sprawując sakramenty i rządzi nim zgodnie z Twoją wolą. Przez Chrystusa Pana naszego. Amen"*.

26. Pobożna modlitwa według formularza zatwierdzonego przez kompetentną władzę kościelną, **a)** na początku dnia, np. z formularza mszalnego: *"Wszchemogący Boże, uprzedzaj swoim natchnieniem nasze czyny i wspieraj je swoją łaską, aby każde nasze działanie od Ciebie brało początek i w Tobie znajdowało dopełnienie. Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen"* albo z Liturgii Godzin: *"Panie, Boże wszechmogący, Ty nas doprowadziłeś do początku dnia dzisiejszego, zachowaj nas od wszelkiego grzechu i spraw, aby nasze myśli, słowa i uczynki zgadzały się z Twoją wolą. Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen"*; albo: *"Przybądź Duchu Święty, napełnij serca Twoich wiernych i zapal w nich ogień Twojej miłości"* **b)** na zakończenie dnia np. z Liturgii Godzin: *"Boże, nasz Ojczy, nawiedz ten dom i oddal od niego wszystkie wrogi zasadzki; niech w nim przebywają Twoi święci Aniołowie i strzegą nas w pokoju, a Twoje błogosławieństwo niech nam zawsze towarzyszy. Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen"*; **c)** przed posiłkiem np.: *"Pobłogosław, Boże, nas, pobłogosław ten posiłek, tych którzy go przygotowali i naucz nas dzielić się chlebem i radością ze wszystkimi. Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen"*; albo: *"Pobłogosław Panie, Boże, te dary, które z Twojej dobroci będziemy spożywać, zaopatr tych, którzy ich nie mają i uczyn nas wszystkich uczestnikami Stołu Niebieskiego. Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen"*; **d)** po posiłku: np.: *"Dziękujemy Ci Boże za te dary, które z Twojej dobroci spożywaliliśmy i prosimy, abyś wynagrodził tym, którzy dobrze czynią dla imienia Twego. Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen"*; albo: *"Za ten posiłek i wszystkie dary Twojej dobroci chwalimy Ciebie Boże. Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen"*; albo: *"Składamy Ci dzięki,*

wszechmogący Boże, za wszystkie Twoje dobrodziejstwa, który żyjesz i królujesz na wieki wieków. Amen".

27. Wyznanie wiary (może być dopełnione przez odmówienie *Wierzę w Boga*). Omówienie poszczególnych aktów cnót teologicznych: wiary miłości i nadziei. Odnowienie przyrzeczeń chrzcielnych według jakiegokolwiek zatwierdzonej formuły (zawierającej wyrzeczenie się grzechu; tego wszystkiego, co prowadzi do zła; wyrzeczenie się szatana; wyznanie wiary w Boga Trójjedynego np. przez odmówienie *Wierzę w Boga*). Pobożne przeżegnanie się znakiem krzyża, z wypowiedaniem słów: *w imię Ojca i Syna i Ducha Świętego. Amen.*

28. Odpust częściowy uzyskiwany dla dusz w czyśćcu cierpiących za: **a)** pobożne nawiedzanie cmentarzy połączone z modlitwą za zmarłych, chociażby tylko myślą; **b)** za pobożne odmówienie jutrzni lub niesporów z Liturgii Godzin; **c)** za odmówienie aktu strzelistego: *"Wieczny odpoczynek racz im dać Panie, a światłość wiekuista niechaj im świeci. Niech odpoczywają w pokoju wiecznym"*.

Odpusty częściowe c.d.:

Odpust częściowy jest związany z odmówieniem wielu znanych modlitw i można go uzyskać wielokrotnie w ciągu dnia:

1. Odmówienie modlitwy: *czynności nasze...* (Mszał Rzymski: kolekta z czwartku po Popielcu).
2. Odmówienie aktów cnót teologicznych i żalu za grzechy.
3. Odmówienie hymnu: *Uwielbiam Cię nabożnie (Adoro Te, devote).*
4. Odmówienie przed zebraniem modlitwy: *Stajemy wobec Ciebie, Panie.*
5. Odmówienie modlitwy: *Do Ciebie, Święty Józefie.*
6. Odmówienie modlitwy: *Dziękuję Ci składamy, Wszechmogący Boże, za wszystkie dobrodziejstwa Twoje. Który żyjesz i królujesz na wieki wieków. Amen.*
7. Odmówienie modlitwy: *Aniele Boży, stróżu mój.*
8. Odmówienie modlitwy: *Anioł Pański, w okresie wielkanocnym Królowo nieba.*
9. Odmówienie hymnu *Duszo Chrystusowa, uświęć mnie.*
10. Nawiedzenie cmentarza starochrześcijańskiego, czyli katakumb.
11. Odmówienie Składu Apostolskiego (pacierzowe wyznanie wiary) lub Symbolu Nicejsko – Konstantynopolitańskiego (Credo - wyznanie wiary).
12. Akt komunii duchowej, wzbudzony przy pomocy jakiegokolwiek pobożnej formuły.
13. Odmówienie Jutrzni lub Niesporów żałobnych.
14. Udział w nauczaniu lub uczenie się samemu nauki chrześcijańskiej.
15. Odmówienie Psalmu 130: *Z głębokości wołam do Ciebie.*
16. Odmówienie modlitwy: *Panie, Boże wszechmogący...* (Liturgia Godzin: poniedziałek, II tydzień, Jutrznia).
17. Odmówienie modlitwy: *Wysłuchaj nas, Panie Święty, Ojczy wszechmogący, wieczny Panie, i racz zesłać z nieba świętego Anioła Swego, aby strzegł, osłaniał, nawiedzał i bronił wszystkich mieszkańców tego domu. Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen.*
18. Odmówienie litanii: *do Najświętszego Imienia Jezus, do Najświętszego Serca Pana Jezusa, do Najdroższej Krwi Chrystusa Pana, Loretańska do Najświętszej Maryi Panny, do świętego Józefa, do Wszystkich Świętych.*
19. Odmówienie kantyku: *Magnifikat.*
20. Odmówienie modlitwy: *Maryjo, Matko łaski, Matko miłosierdzia. Broń nas od wroga i przyjmij w godzinę śmierci.*
21. Odmówienie modlitwy: *Pomnij, o Najświętsza Panno Maryjo (modlitwa św. Bernarda).*
22. Odmówienie Psalmu 51: *Zmiłuj się nade mną, Boże, w swojej łaskawości.*
23. Uczestnictwo w publicznie odprawianej nowennie przed Bożym Narodzeniem, Zesłaniem Ducha Świętego i Niepokalanym Poczęciem.

24. Odmówienie Małych oficjów: o Męce Pańskiej, o Najświętszym Sercu pana Jezusa, o Matce Bożej, o Niepokalanym Poczęciu, o św. Józefie.
25. Odmówienie zatwierdzonej przez władzę kościelną modlitwy o powołania kapłańskie i zakonne.
26. Odsprawienie modlitwy myślniej (rozmyślenia).
27. Odmówienie modlitwy za Papieża: Wezwanie; módlmy się za Papieża naszego...Odpowiedź; Niech go Pan strzeże, zachowa przy życiu, darzy szczęściem na ziemi, i broni przed nieprzyjaciółmi.
28. Odmówienie modlitwy: O święta uczto.
29. Słuchanie przepowiadanego Słowa Bożego (kazania).
30. Odmówienie: Modlitwy o jedność Kościoła.
31. Uczestnictwo w miesięcznym dniu skupienia.
32. Odmówienie modlitwy: Wieczny odpoczynek.
33. Odmówienie modlitwy: Racz, Panie nagrodzić życiem wiecznym wszystkich, którzy nam dobrze czynią dla imienia Twego.
34. Odmówienie: Witaj Królowo, Matko Miłosierdzia.
35. Odmówienie: Święta Maryjo, przybądź z pomocą biednym.
36. Odmówienie modlitwy: Święci Apostołowie Piotrze i Pawle.
37. Pobożne przeżegnanie się i wypowiedzenie słów: W Imię Ojca i Syna i Ducha Świętego. Amen.
38. Odmówienie modlitwy: Pod Twoją obronę uciekamy się, święta Boża Rodzicielko.
39. Odmówienie modlitwy: Przyjdź Duchu Święty, napełnij serca wiernych Twoich i ogień miłości w nich zapal.
40. Odmówienie modlitwy: Nawiedź ten dom (Liturgia Godzin: Kompleta po Nieszporach uroczystości).